

УДК 347.73

DOI 10.33244/2617-4154.2(15).2024.154-164

Н. М. Ковалко,*д-р юрид. наук, професор,
заслужений юрист України,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
e-mail: nnkovalko@gmail.com***ORCID ID 0000-0001-5555-9267;****М. В. Глух,***канд. юрид. наук, професор,
Державний податковий університет
e-mail: marina_gluh@ukr.net***ORCID ID 0000-0002-6107-5415**

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ФІНАНСОВОЇ ПІДТРИМКИ МАЛОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

У статті проаналізовано нормативно-правове регулювання державної фінансової підтримки малого підприємництва в Україні. Розглянуто положення Закону України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні». Проаналізовано норми Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання». Акцентовано увагу на чинних програмах підтримки малого бізнесу в Україні в умовах воєнного стану. Розглянуто позиції науковців щодо основних проблем розвитку малого бізнесу в Україні. Підсумовано, що правове регулювання державної фінансової підтримки малого підприємництва в Україні визначається як сукупність методів та форм сприяння сталому розвитку малого бізнесу з урахуванням інтересів суб'єктів малого підприємництва та держави. Встановлено, що для належного правового регулювання фінансової підтримки малого підприємництва необхідно встановлення комплексного підходу, що міститиме різні види фінансової підтримки, такі як податкові пільги, кредитування, лізинг, гранти тощо. Запропоновано вжити таких заходів для покращення правового регулювання фінансової підтримки малого бізнесу: 1) на нормативному рівні підвищити доступ суб'єктів малого підприємництва до фінансових ресурсів за доступними умовами, охоплюючи низькі відсоткові ставки, спрощені процедури отримання кредитів та легший доступ до лізингових послуг; 2) необхідно забезпечити прозорість та рівність умов отримання фінансової підтримки для всіх суб'єктів малого підприємництва, уникнути корупційних схем та фаворитизму; 3) сприяти розвитку інновацій у секторі малого підприємництва впровадженням інноваційних фінансових інструментів, таких як стартап-інкубатори, фонди ризику та інноваційні гранти; 4) необхідно постійно аналізувати та вдосконалювати законодавство, що регулює фінансову підтримку малого підприємництва з урахуванням змін у

економічному середовищі та потреб суб'єктів підприємницької діяльності; 5) надавати суб'єктам малого бізнесу інформацію про наявні можливості фінансової підтримки, процедури її отримання та умови використання.

Ключові слова: фінансова підтримка, малий бізнес, фінансова допомога, суб'єкти малого підприємництва, мале підприємництво, державна підтримка бізнесу.

Мета статті. Аналіз особливостей правового регулювання фінансової підтримки малого підприємництва в Україні з урахуванням сучасного етапу розвитку держави та визначення пріоритетних напрямів державної політики у сфері малого підприємництва.

Постановка проблеми. Україна відома своєю активною підприємницькою спроможністю, зокрема в секторі малого підприємництва, яке відіграє важливу роль у розвитку економіки та забезпеченні соціально-економічної стабільності у світі. Проте, незважаючи на потенціал, малі підприємства стикаються з рядом фінансових труднощів, які ускладнюють їхню діяльність та розвиток. Так, введення воєнного стану на нашій території, а також активні бойові дії негативно вплинули на функціонування та розвиток суб'єктів малого підприємництва. Перед державою постало завдання реалізації державної політики для поліпшення умов ведення малого бізнесу, підтримки платників податків та мінімізації негативного впливу наслідків військових дій на суб'єктів господарювання. З огляду на це, дослідження правового регулювання фінансової підтримки малого підприємництва є актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження окремих аспектів правового регулювання фінансової підтримки державою малого бізнесу здійснили такі науковці, як О. Боровик, В. Дикань, В. Клочковська, О. Клочковський, Т. Корягіна, Ю. Костенко, Т. Мельник, О. Носков, О. Стешенко, В. Трегубов, Н. Фролова та інші.

Виклад основного матеріалу. Досліджуючи правове регулювання державної фінансової підтримки малого підприємництва в Україні, вважаємо, що здебільшого останнє визначається як сукупність методів та форм сприяння сталому розвитку малого бізнесу з урахуванням інтересів суб'єктів малого підприємництва та держави.

Так, поняття «суб'єкт малого підприємництва» визначено у статті 55 Господарського кодексу України. До суб'єктів малого підприємництва належать: а) фізичні особи, що зареєстровані в порядку, визначеному законом як фізичні особи-підприємці та які мають середню кількість працівників за календарний рік не більше 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не більший за суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, встановлену за середньорічним курсом Національного банку України; б) юридичні особи-суб'єкти господарювання будь-якої організаційно-правової форми та форми власності, які мають середню кількість працівників за календарний рік не більше 50 осіб та річний дохід від будь-якої діяльності не більший за суму, еквівалентну 10 мільйонам євро, встановлену за середньорічним курсом Національного банку України [1].

Правові та економічні принципи, які лежать в основі правового регулювання фінансової підтримки малого підприємництва в Україні, встановлені Законом України «Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні»

№ 4618-VI, прийнятим 22.03.2012. Відповідно до п. 1. ст. 15 вказаного Закону державна підтримка суб'єктів малого бізнесу охоплює фінансову, інформаційну та консультаційну допомогу, а також підтримку у сфері інновацій, науки та промислового виробництва. Відповідно до статті 16 вказаного Закону основні форми фінансової державної підтримки охоплюють: а) часткове відшкодування відсотків за кредитами, наданими для реалізації проєктів малих і середніх підприємств; б) часткове відшкодування платежів за лізинг, факторинг та користування гарантіями; в) надання гарантій та порук за кредитами для малих і середніх підприємств; г) видача кредитів, охоплюючи мікрокредити, для початку та розвитку власного бізнесу; д) видача позик для придбання та впровадження нових технологій; е) компенсація витрат на розвиток кооперації між малими і середніми підприємствами та великими компаніями; ж) фінансова підтримка для впровадження енергоефективних та екологічно чистих технологій [2].

До того ж у статті 4 Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання» № 1555-VII від 01.07.2014 визначено, що державна підтримка підприємництва охоплює передачу ресурсів з державного чи місцевого бюджетів окремим суб'єктам господарювання, а також може призводити до втрати доходів відповідних бюджетів. Так, фінансова підтримка може бути реалізована через такі механізми: а) надання субсидій та грантів; б) виділення дотацій; в) надання податкових пільг, відстрочення або розстрочення сплати податків, зборів та інших обов'язкових платежів; г) списання боргів, охоплюючи заборгованість за державні послуги, амортизація штрафних санкцій, компенсація збитків суб'єктам господарювання; д) надання гарантій та кредитів за пільговими умовами, обслуговування кредитів за пільговими ставками; е) зменшення фінансових зобов'язань перед фондами соціального страхування; ж) постачання товарів чи послуг суб'єктам господарювання за цінами нижче ринкових або покупка товарів чи послуг за цінами, вище ринкових; и) продаж державного майна за цінами, нижче ринкових; к) збільшення державної частки в статутному капіталі суб'єктів господарювання або підвищення вартості державної частки за умов, що не є привабливими для приватних інвесторів [3].

Нині в Україні наявні такі державні програми фінансової допомоги малому підприємству. Наприклад, Програма з релокації українських підприємств, яка спрямована на відновлення державної економіки за рахунок переміщення підприємств, розташованих у зоні бойових дій, в безпечні регіони Західної України. Так, після отримання позитивного рішення про переміщення підприємству буде надано пакет державної підтримки, що охоплює такі можливості: допомога у виборі нового місця розташування для потужностей, підтримка з організації перевезення на нову локацію, сприяння у переселенні працівників та пошуку нового персоналу, підтримка у відновленні логістики, закупівлі сировини та пошуку нових ринків збуту. Підприємства можуть переміщуватися за допомогою трьох методів: 1) незалежно, власними силами; 2) за допомогою залучення Акціонерного товариства «Укрзалізниця»; 3) за допомогою залучення Акціонерного товариства «Укрпошта» [4].

Нормативно-правове регулювання вказаної програми здійснюється постановою Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 № 305 «Про особливості роботи Акціонерного

товариства «Укрпошта» в умовах воєнного стану» [5], яка встановлює безоплатне перевезення майна підприємств відповідно до переліку, що формується Міністерством економіки та передається до Міністерства інфраструктури, а також розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25.03.2022 № 246-р «Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення в разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де тривають бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію», яким затверджено план таких заходів [6].

Наступною державною програмою підтримки малого підприємництва є програма уряду «єРобота», яка має на меті надання грантів українцям для створення власного бізнесу, розвитку ініціатив та навчання. Метою програми є стимулювання підприємницької активності та сприяння створенню нових робочих місць. Проект містить шість програм грантів, серед яких: 1) мікрогранти для реєстрації власного підприємства; 2) гранти для розвитку переробних підприємств; 3) державне фінансування для організації садів; 4) фінансування для розвитку тепличних господарств; 5) гранти на запуск стартапів, охоплюючи і сферу ІТ; 6) фінансування для навчання в галузі ІТ-спеціальностей. Можливість отримання грантів доступна як для початківців у бізнесі, так і для тих, хто вже має певний досвід [7].

Нормативно-правовим регулюванням вказаної програми є Постанова Кабінету Міністрів України «Деякі питання надання грантів бізнесу» від 21.06.2022 № 738 [8].

Ще однією програмою фінансової підтримки малого бізнесу є кредитування під 0 % у межах ініціативи «5–7–9», яка регулюється Постановою Кабінету Міністрів України «Про надання фінансової державної підтримки» від 24.01.2020 № 28. Крім того, спільно з Міністерством фінансів України Міністерство економіки України реалізує програму «Доступний факторинг», яка діє в рамках вже популярної ініціативи «Доступні кредити 5–7–9», з метою посилення державної підтримки українського бізнесу [9].

Більше того, у зв'язку з введенням воєнного стану, були створені також програми фінансової підтримки малого підприємництва, спрямовані на компенсування підприємствам витрат за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб. Правове регулювання цієї програми здійснюється постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні» від 20.03.2022 № 331, відповідно до якої держава виплачує роботодавцю компенсацію у розмірі мінімальної заробітної плати впродовж двох місяців за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб [10].

Поміж іншого, в аспекті дослідження особливий інтерес викликає Стратегія розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року та План заходів її втілення. До основних здобутків реалізації вказаної Стратегії доцільно віднести: 1) розширення доступу малого бізнесу до публічних закупівель через систему електронних публічних закупівель (Prozorro); 2) запровадження програми державної підтримки «Доступні кредити 5–7–9 %», які спрямовані на стимулювання інвестиційних проектів малого бізнесу; 3) запуск онлайн платформи «Факторинг Хаб», яка дає змогу підприємцю подати заявку на участь у публічних закупівлях та отримати пропозиції

факторингу від банків; 4) перегляд нормативно-правового поля, що сприяє покращенню бізнес-клімату, зниженню адміністративного тиску та розвитку малого підприємництва; 5) запровадження інформаційної підтримки підприємців створенням єдиного інформаційного ресурсу з питань підприємництва в Україні – Портал для підприємців [11].

Варто зауважити, що нині Міністерством економіки спільно з Міністерством цифрової трансформації та Офісом з розвитку підприємництва та експорту здійснюється розробка Стратегії відновлення, сталого розвитку та цифрової трансформації малого та середнього підприємництва на період до 2027 року в рамках проєкту Good Governance Fund «Ревіталізація бізнес-клімату в Україні» з метою розв'язання нагальних проблем малого бізнесу в Україні, таких як доступ до фінансування, перебої з логістикою, зниження купівельної спроможності та нестача кваліфікованих кадрів. Стратегія має на меті сприяти зростанню та цифровій трансформації малих та середніх підприємств, їх інтеграції на європейському ринку, а також підвищенню їх конкурентоспроможності та інноваційного потенціалу відповідно до стандартів Європейського Союзу [12].

Так, відповідно до позиції О. О. Шешенко до головних проблем розвитку малого підприємництва в Україні необхідно відносити таке: 1) стан економіки України, який безпосередньо впливає на тенденції в розвитку малого підприємництва через негативну динаміку основних макроекономічних показників; 2) монополізація сектору бізнесу, що перешкоджає нормальному росту малого підприємництва. Необхідно зменшити масштаби монополізації великих підприємств, оскільки вони часто витісняють малий бізнес; 3) низький рівень конкуренції на внутрішніх ринках, де великі підприємства мають значну перевагу, а вихід нових невеликих підприємств на ринок залишається складним; 4) обмежений доступ до фінансів, що обмежує можливості розвитку малого підприємництва порівняно з великими підприємствами; 5) обмежений доступ до ринку, який ускладнює розширення географії збуту та участь у державних закупівлях для суб'єктів малого підприємництва; 6) технологічні перепони, зокрема відсутній доступ до інновацій та досліджень, які перешкоджають суб'єктам малого підприємництва в реалізації проєктів з технічного та технологічного вдосконалення через обмежені фінансові та людські ресурси [13, с. 85].

О. М. Боровик, О. О. Дорошенко, О. В. Зінкевич вказують на основні фактори, які ускладнюють розвиток малого підприємництва в Україні: а) недостатня чіткість системи правових актів державної політики у сфері підтримки малого бізнесу; б) присутність адміністративних перешкод, таких як процедури реєстрації, ліцензування, сертифікації, системи контролю та дозвільної практики, регулювання орендних відносин; в) недостатність ефективних механізмів фінансово-кредитної підтримки; г) необґрунтована невпевненість підприємців у стабільності умов для ведення бізнесу; д) обмеженість можливостей для виходу на міжнародний ринок; е) втручання органів влади у діяльність суб'єктів господарювання [14].

Так, О. С. Трегубов, В. О. Ключковська, О. В. Ключковський, виходячи з результатів досліджень, вважають за доцільне сформулювати пріоритетні напрями політики держави щодо фінансової підтримки малого бізнесу, які сприятимуть активізації його діяльності, забезпечать зайнятість населення та пом'якшать негативний вплив сучасних викликів на економіку України. Зокрема, ці напрями охоплюють: 1) заохочення

розвитку підприємницької інфраструктури; 2) покращення доступу малого бізнесу до фінансування впровадженням новітніх інструментів та диверсифікації джерел фінансування, таких як кредитування небанківськими фінансовими установами, стимулювання участі фінансових установ у лізингових проєктах та підтримка розвитку лізингових компаній, розвиток механізмів самофінансування; 3) створення сприятливих умов для співпраці між суб'єктами малого підприємництва, іншими представниками бізнесу та органами влади; 4) розвиток державно-приватного партнерства на основі сучасних інструментів та моделей; 5) формування ефективного нормативно-правового базису, спрямованого на розвиток малого підприємництва; 6) створення можливостей для участі суб'єктів малого бізнесу в поставках, спрямованих на задоволення державних, регіональних та місцевих потреб; 7) підтримка інноваційної активності в секторі малого підприємництва, зокрема через використання податкових стимулів, наприклад, інноваційних податкових кредитів; 8) сприяння місцевій владі щодо збуту продукції, наприклад, проведенням виставок та ярмарків [15].

Погоджуємось з В. Дикань та Н. Фроловою, що основними напрямками та методами державної фінансової підтримки сталого розвитку сектору малого бізнесу є таке: вирішення правових прогалин і забезпечення більш ліберального середовища для розвитку малого та середнього підприємництва, спрощення доступу до ресурсів та розширення джерел фінансування для підприємств цього сектору, а також створення необхідної інфраструктури для сталого зростання вказаного сегменту економіки [16].

Також Т. Мельник вважає, що в умовах воєнного стану ключовими та найбільш важливими інструментами розвитку економіки є розробка заходів для стабілізації бізнес-середовища та реформування системи державного регулювання підприємницької діяльності. На думку вченого, важливим є забезпечення рівних можливостей для доступу суб'єктів малого, середнього та великого бізнесу до програм підтримки та стимулювання, які впроваджуються урядом під час воєнного стану, моніторинг ефективності використання бюджетних коштів, призначених для реалізації цих програм, прозорість та відкритість у проведенні процедур надання державної підтримки [17, с. 9].

О. М. Носков, проаналізувавши теоретичні дослідження та враховуючи практичний досвід у сфері малого та середнього бізнесу, прийшов до висновку, що для сталого розвитку малого та середнього підприємництва необхідний комплексний підхід. Державі варто створити сприятливі умови для підприємництва, зокрема: 1) зменшити податковий тягар та спростити податкову систему; 2) створити конкурентне середовище; 3) забезпечити прозорі умови у сфері державних закупівель; 4) реалізувати програми публічно-приватного партнерства; 5) розвинути інфраструктуру та спростити підключення до інженерних мереж; 6) активізувати ринок праці; 7) забезпечити податкові пільги та мораторій на перевірки для нових підприємств; 8) забезпечити доступ до кредитів та лізингових програм за низькими відсотковими ставками; 9) підтримати у створенні індустріальних парків або бізнес-інкубаторів. Ці заходи спрямовані на створення сприятливих умов для розвитку підприємництва та максимальної діджиталізації процесів, щоб зменшити бюрократичні перешкоди та зробити контакти з державними структурами більш ефективними. Також важливою є популяризація підприємницької діяльності серед населення [18, с. 165].

Ю. Костенко вказує, що наразі державна підтримка суб'єктів малого підприємництва здійснюється за допомогою податкового стимулювання, яке має на меті забезпечити рівновагу в системі оподаткування, враховуючи податкове законодавство України та фінансові можливості підприємств. У період воєнного стану передбачено ряд податкових пільг для фізичних та юридичних осіб, які є суб'єктами малого підприємництва та використовують спрощену систему оподаткування, обліку та звітності [19, с. 104].

До того ж Т. В. Корягіна зауважує, що державна підтримка стає надзвичайно важливою для сектору малого підприємництва під час кризи, оскільки вона сприятиме активізації діяльності цього сектору, забезпечить зайнятість населення та пом'якшить негативний вплив кризи на економіку України. Щоб підвищити ефективність системи державної підтримки малого підприємництва, вчена вважає, що потрібно вирішити ряд завдань: 1) розробити фінансову стратегію для залучення внутрішнього та зовнішнього банківського капіталу для підтримки розвитку малого бізнесу в Україні; 2) створити систему лізингу як одну з перспективних можливостей для створення та розвитку виробничого потенціалу малого та середнього підприємництва; 3) сприяти розвитку зовнішньоекономічної активності малих підприємств; 4) забезпечити підготовку та перепідготовку кадрів для роботи в структурах малого бізнесу; 5) створити сприятливі умови для успішного розвитку підприємницької діяльності формуванням відповідної інфраструктури; 6) покращити інформаційне та нормативно-правове забезпечення для підприємців у сфері малого бізнесу; 7) підвищити якість рекламно-виставкової та видавничої діяльності в цій галузі; 8) розвивати інноваційну діяльність у підприємницьких структурах, сприяти впровадженню нових технологій та винаходів. Загалом, реалізація цих завдань визначить майбутнє українського малого підприємництва, яке безпосередньо залежить від правового регулювання та вдосконалення механізмів управління його розвитком. Це сприятиме створенню сприятливих умов для вільного розвитку та забезпечить гідне життя кожного громадянина країни [20, с. 73].

Висновки. Аналізуючи вищевикладене, можна зробити висновок, що правове регулювання державної фінансової підтримки малого підприємництва в Україні визначається як сукупність методів та форм сприяння сталому розвитку малого бізнесу з урахуванням інтересів суб'єктів малого підприємництва та держави. Для належного правового регулювання фінансової підтримки малого підприємництва необхідно встановлення комплексного підходу, що охоплюватиме різні види фінансової підтримки, як-от податкові пільги, кредитування, лізинг, гранти тощо. Крім того, необхідно вжити таких заходів для покращення правового регулювання фінансової підтримки малого бізнесу: 1) на нормативному рівні підвищити доступ суб'єктів малого підприємництва до фінансових ресурсів за доступними умовами, охоплюючи низькі відсоткові ставки, спрощені процедури отримання кредитів та легший доступ до лізингових послуг; 2) варто забезпечити прозорість і рівність умов отримання фінансової підтримки для всіх суб'єктів малого підприємництва, уникнути корупційних схем і фаворитизму; 3) сприяти розвитку інновацій у секторі малого підприємництва впровадженням інноваційних фінансових інструментів, таких як стартап-інкубатори, фонди ризику та інноваційні гранти; 4) потрібно постійно аналізувати та вдосконалювати законодавство,

що регулює фінансову підтримку малого підприємництва з урахуванням змін у економічному середовищі та потребах суб'єктів підприємницької діяльності; 5) надавати суб'єктам малого бізнесу інформацію про наявні можливості фінансової підтримки, процедури її отримання та умови використання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>

2. Про розвиток та державну підтримку малого і середнього підприємництва в Україні : Закон України від 22.03.2012 № 4618-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text>

3. Про державну допомогу суб'єктам господарювання : Закон України від 01.07.2014 № 1555-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text>

4. Програма релокації підприємств. URL : <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv>

5. Про особливості роботи акціонерного товариства «Укрпошта» в умовах воєнного стану : постанова Кабінету Міністрів України від 17.03.2022 № 305. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2022-%D0%BF#Text>

6. Про затвердження плану невідкладних заходів з переміщення у разі потреби виробничих потужностей суб'єктів господарювання з територій, де ведуться бойові дії та/або є загроза бойових дій, на безпечну територію : розпорядження Кабінету Міністрів України від 25.03.2022 № 246-р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80#Text>

7. «Робота: Гранти від держави на відкриття чи розвиток бізнесу. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=94321ef8-1418-479c-a69f-f3d0fdb8b977&title=Robota-GrantiVidDerzhaviNaVidkrittiaChiRozvitokBiznesu>

8. Деякі питання надання грантів бізнесу : постанова Кабінету Міністрів України від 21.06.2022 № 738. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text>

9. Нові можливості для українського бізнесу: запущено програму держпідтримки «Доступний факторинг». URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/novi-mozhlyvosti-dlia-ukrainskoho-biznesu-zapushcheno-prohramu-derzhpidtrymky-dostupnyi-factorynh>

10. Про затвердження Порядку надання роботодавцю компенсації витрат на оплату праці за працевлаштування внутрішньо переміщених осіб внаслідок проведення бойових дій під час воєнного стану в Україні : постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2022 № 331. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text>

11. Огляд реалізації Стратегії розвитку малого і середнього підприємництва в Україні на період до 2020 року. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=7440062c-3b78-49c1-af23-55cc28dc56e6&title=OgliadRealizatsiiStrategiiRozvitkuMalogoISerednogoPidprimnitstvaVUkrainiNaPeriodDo2020-Roku&isSpecial=true>

12. До розробки Стратегії відновлення МСП до 2027 року долучать бізнес, експертів, донорів та регіони. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/do-rozrobky-stratehiu-vidnovlennia-msp-do-2027-roku-doluchat-biznes-ekspertiv-donoriv-ta-rehiony>

13. Стешенко О. О. Державне регулювання розвитку малого бізнесу в сучасних умовах. *Приазовський економічний вісник Класичного приватного університету*. 2018. Вип. 3(08). С. 82–88.

14. Боровик О. М., Дорошенко О. О., Зінкевич О. В. Правове регулювання діяльності малого бізнесу в Україні. URL : <https://eztuir.ztu.edu.ua/handle/123456789/7023>

15. Трегубов В., Клочковська В., Клочковський О. Державне регулювання розвитку малого бізнесу. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 43. URL : <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1744/1680>

16. Дикань В., Фролова Н. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка та суспільство*. 2022. № 38. URL : <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>

17. Мельник Т. Ю. Державна підтримка та стимулювання розвитку бізнесу в Україні під час дії воєнного стану. *Економіка, управління та адміністрування*. 2022. № 2. (100). С. 3–11.

18. Носков О. М. Проблеми регулювання та перспективи розвитку малого і середнього бізнесу в Україні: теоретичні аспекти. *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія «Державне управління»*. 2023. № 1 (18). С. 157–168.

19. Костенко Ю. О. Податкове стимулювання суб'єктів малого підприємництва в умовах воєнного стану. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2022. Випуск 6 (46). С. 101–105.

20. Корягіна Т. В. Особливості державного регулювання малого підприємництва в Україні. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2017. Т. 2, № 1. С. 69–75.

REFERENCES

1. Hospodarskyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy vid 16.01.2003 № 436-IV. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15> [in Ukrainian].

2. Pro rozvytok ta derzhavnu pidtrymku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraїni : Zakon Ukrainy vid 22.03.2012 № 4618-VI. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4618-17#Text> [in Ukrainian].

3. Pro derzhavnu dopomohu subiektam hospodariuvannia : Zakon Ukrainy vid 01.07.2014 № 1555-VII. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1555-18#Text> [in Ukrainian].

4. Prohrama relokatsii pidpriemstv. URL : <https://me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=3e766cf9-f3ca-4121-8679-e4853640a99a&title=ProgramaRelokatsiiPidprimstv> [in Ukrainian].

5. Pro osoblyvosti roboty aktsionernoho tovarystva «Ukrposhta» v umovakh voiennoho stanu : postanova Kabinetu Ministriv Ukraїny vid 17.03.2022 № 305. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/305-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

6. Pro zatverdzhennia planu nevidkladnykh zakhodiv z peremishchennia u razi potreby vyrobnychkh potuzhnosteï subiektiv hospodariuvannia z terytorii, de vedutsia boïovi diï ta/abo ye zahroza boïovykh diï, na bezpechnu terytoriiu : rozporiadzhennia Kabinetu

Ковалко Н. М., Глух М. В. Правове регулювання фінансової підтримки малого підприємництва

Ministriv Ukrainy vid 25.03.2022 № 246-r. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/246-2022-%D1%80#Text> [in Ukrainian].

7. yeRobota: Hranty vid derzhavy na vidkryttia chy rozvytok biznesu. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=94321ef8-1418-479c-a69f-f3d0fdb8b977&title=Robota-GrantiVidDerzhaviNaVidkrittiaChiRozvitokBiznesu> [in Ukrainian].

8. Deiaki pytannia nadannia hrantiv biznesu : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 21.06.2022 № 738. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/738-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

9. Novi mozhlyvosti dlia ukraïnskoho biznesu: zapushcheno prohramu derzhpidtrymky «Dostupnyĭ faktorynh». URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/novi-mozhlyvosti-dlia-ukraïnskoho-biznesu-zapushcheno-prohramu-derzhpidtrymky-dostupnyi-faktorynh> [in Ukrainian].

10. Pro zatverdzhennia Poriadku nadannia robotodavtsiu kompensatsii vytrat na oplatu pratsi za pratsevlashtuvannia vnutrishno pere-mishchenykh osib vnaslidok provedennia boĭovykh diĭ pid chas voïennoho stanu v Ukraini : postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 20.03.2022 № 331. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-2022-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

11. Ohliad realizatsii Stratehii rozvytku maloho i serednoho pidpriemnytstva v Ukraini na period do 2020 roku. URL : <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=7440062c-3b78-49c1-af23-55cc28dc56e6&title=OgliadRealizatsiiStrategiiRozvitkuMalogoSerednogoPidprimnitstvaVUkrainiNaPeriodDo2020-Roku&isSpecial=true> [in Ukrainian].

12. Do rozrobky Stratehii vidnovlennia MSP do 2027 roku doluchat biznes, ekspertiv, donoriv ta rehiony. URL : <https://www.kmu.gov.ua/news/do-rozrobky-stratehiu-vidnovlennia-msp-do-2027-roku-doluchat-biznes-ekspertiv-donoriv-ta-rehiony> [in Ukrainian].

13. Steshenko O. O. (2018). Derzhavne rehuliuвання rozvytku maloho biznesu v suchasnykh umovakh. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk Klasychnogo pryvatnogo universytetu* [in Ukrainian].

14. Borovyk O. M., Doroshenko O. O., Zinkevych O. V. Pravove rehuliuвання diialnosti maloho biznesu v Ukraini. URL : <https://eztur.ztu.edu.ua/handle/123456789/7023> [in Ukrainian].

15. Trehubov V., Klochkovska V., Klochkovskyi O. (2022). Derzhavne rehuliuвання rozvytku maloho biznesu. *Ekonomika ta suspilstvo* [in Ukrainian].

16. Dykan V., Frolova N. (2022) Napriamy ta instrumenty derzhavnoï pidtrymky rozvytku maloho ta serednoho biznesu v Ukraïni u voïennyĭ chas. *Ekonomika ta suspilstvo* [in Ukrainian].

17. Melnyk T. (2022). Derzhavna pidtrymka ta stymuliuвання rozvytku biznesu v Ukraïni pid chas diï voïennoho stanu. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvanni* [in Ukrainian].

18. Noskov O. M. (2023). Problemy rehuliuвання ta perspektyvy rozvytku maloho i serednoho biznesu v Ukraini: teoretychni aspekty. *Visnyk Natsionalnogo universytetu tsyvilnogo zakhystu Ukrainy. Seriiia «Derzhavne upravlinnia»* [in Ukrainian].

19. Kostenko Yu. O. (2022). Podatkove stymuliuvannia subiektiv maloho pidpriemnytstva v umovakh voiennoho stanu. *Prykarpatskyi yurydychnyi visnyk*. Vypusk 6 (46). [in Ukrainian].

20. Koriahina T. V (2017). Osoblyvosti derzhavnoho rehuliuвання maloho pidpriemnytstva v Ukraїni. *Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. [in Ukrainian].

N. M. Kovalko, M. V. Glukh. LEGAL REGULATION OF FINANCIAL SUPPORT FOR SMALL BUSINESS

The article analyses the regulatory and legal framework of the state financial support of small business in Ukraine. The provisions of the Law of Ukraine "On Development and State Support of Small and Medium Enterprises in Ukraine" are considered. The provisions of the Law of Ukraine "On State Assistance to Business Entities" are analysed. The author focuses on the existing programmes of support for small business in Ukraine under martial law. The article identifies the main tasks that need to be solved to improve the efficiency of the system of state support for small businesses. The author considers the positions of scholars on the main problems of small business development in Ukraine. The author concludes that legal regulation of the State financial support for small business in Ukraine is defined as a set of methods and forms of promoting sustainable development of small business with due regard for the interests of small business entities and the State. The author analyses the main achievements of the Strategy for Recovery, Sustainable Development and Digital Transformation of Small and Medium-Sized Enterprises for the period up to 2020. The author establishes that for proper legal regulation of financial support for small business, it is necessary to establish an integrated approach which would include various types of financial support, such as tax benefits, lending, leasing, grants, etc. The following measures are proposed to improve the legal regulation of financial support for small businesses: 1) at the regulatory level, to increase the access of small businesses to financial resources on affordable terms, including low interest rates, simplified loan procedures and easier access to leasing services; 2) it is necessary to ensure transparency and equality of conditions for obtaining financial support for all small businesses, to avoid corruption schemes and favouritism; 3) to promote innovation in the small business sector through the introduction of innovative financial instruments, such as start-up incubators.

Keywords: financial support, small business, financial assistance, small business entities, small entrepreneurship, state business support.

Стаття надійшла до редколегії 22 березня 2024 року